

Антон Павлович Чехов

Изпит за чин

– Учителят по география Галкин ми има зъб и, вярвайте ми, при него аз няма да си издържа изпита днес – казваше, като нервно потриваше ръце и се потеше, приемачът от Х пощенски клон Ефим Захарич Фендриков, побелял брадат човек с почтена плешивина и солиден корем. – Няма да издържа... Това е като две и две четири... А е озлобен срещу мене съвсем за нищо. Идва веднъж при мене с препоръчано писмо и се промъква през всички, та аз, разбирате ли, да приема най-напред неговото писмо, а после другите там. Така не бива... Макар да е от образована класа, все пак пази реда и чакай. Направих му прилична бележка. „Чакайте, казвам, реда си, уважаеми господине.“ Той кипна и оттогава е възстанал срещу мене яко Саул. На синчето ми Егорушка единица туря, а за мене разпространява разни названия из града. Минавам аз, моля ви се, веднъж край кръчмата на Кухтин, а той се показва с билиардната щека през прозореца и вика в пияно състояние да го чуят по целия площад: „Господа, вижте: една бракувана марка минава!“

Учителят по руски език Пивомедов, който стоеше в чакалнята на Х околийско училище заедно с Фендриков и снизходително пушеше от неговите цигари, подигна рамене и го успокои:

– Не се вълнувайте. Не е имало случай да сме късали хора като вас на изпитите. Проформа!

Фендриков се успокои, но не за дълго. През чакалнята мина Галкин, млад човек с рядка, сякаш проскубана брадичка, с панталони от дебел ленен плат и нов син фрак. Той строго погледна Фендриков и отмина на нататък.

След това се разнесе слух, че инспекторът пристига.

Фендриков изтръпна и почна да очаква с онзи страх, който е така добре известен на всички подсъдими или които се явяват за първи път на изпит. През чакалнята изтича на улицата титулярният надзирател от околийското училище Хамов. След него тичаше да посрещне инспектора учителят по вероучение Змиежалов с калимавка и нагръден кръст. Натам бързаха и другите учители. Инспекторът на народните училища Ахатов високо поздрави, изрази недоволството си от праха и влезе в училището. След пет минути пристъпиха към изпитите.

Изпитаха двамата попски синове за селски учители. Единият издържа, а другият не издържа. Пропадналият се изсекна в червената си кърпичка, постоя малко, помисли и си отиде. Изпитаха двама доброволци от трети разред. След това удари часът на Фендриков...

– Вие де служите? – се обърна към него инспекторът.

– Приемач съм в тукашния пощенски клон, ваше високородие –

продума той, като се изпъчи и се мъчеше да скрие от публиката треперенето на ръцете си. – Прослужил съм двадесет и една години, ваше високородие, а сега поискаха сведения за представянето ми в чин колежки регистратор, за което се и осмелявам да се подложам на изпит за първи клас.

– Така-а... – Пишете диктовката.

Пивомедов стана, изкашля се и почна да диктува с плътен, пронизителен бас, като се мъчеше да улови изпитвания на думите, които се пишат не така, както се изговарят: „нема по-хубаво нещо от пресното млеко, когато си жаден“ и пр.

Но както и да шмекеруваше хитроумният Пивомедов, диктовката излезе сполучлива. Бъдещият колежки регистратор направи малко грешки, макар и да наблягаше повече на красотата на буквите, отколкото на граматиката. В думата „необикновено“ той написа две „н“, думата „нещо“ написа „нешто“, а с думите „ново поприще“ предизвика усмивка у инспектора, тъй като написа „ново подприще“, но това не са груби грешки.

– Диктовката е удовлетворителна – каза инспекторът.

– Осмелявам се да осведомя ваше високородие – каза ободреният Фендриков, като поглеждаше изпод вежди своя враг Галкин, – осмелявам се да ви доложа, че геометрия съм учил по книгата на Давидов, отчасти я учих от племенника си Варсонофий, който си идва през ваканцията от Троице-Сергиевската семинария, която се нарича и Вифанска. И планиметрия учих, и стереометрия... всичко каквото трябва...

– Стереометрия по програмата не се предвижда.

– Не се ли предвижда? А аз един месец седях над нея... Колко жалко! – въздъхна Фендриков.

– Но да оставим засега геометрията. Да се обърнем към науката, която вие, като чиновник по пощенското ведомство, вероятно обичате. Географията – науката на пощенци.

Всички учители почтително се усмихнаха. Фендриков не беше съгласен с това, че географията е наука на пощенци (за това никъде не беше написано ни в пощенските правилници, ни в окръжните), но от почит каза: „Точно така.“ Той нервно се окашля и с ужас почна да очаква въпроси. Неговият враг Галкин се облегна на стола и без да го гледа, попита проточено:

– Е... кажете ми, какво е управлението в Турция?

– То се знае какво... Турско...

– Хм!... Турско... Това е разтегливо понятие. Там управлението е

конституционно. А кои притоци на Ганг знаете?

– Аз съм учил географията на Смирнов и, извинявайте, не съм я изучил много ясно... Ганг, това е река, която тече в Индия... тази река се влива в океана.

– Аз не ви питам това. Какви притоци има Ганг? Не знаете ли? А де тече Аракс? И това ли не знаете? Странно ... В коя губерния е Житомир?

– Посока осемнадесет, място сто двадесет и едно. Върху челото на Фендриков изби студена пот. Той замига и направи такова гълтателно движение, сякаш си глътна езика.

– Като пред истински бог, ваше високородие – замърмори той. – Дори отец протоиерейт може да потвърди... Двадесет и една години съм служил и сега това е най-скъпото, което... До живот ще се моля на бога...

– Добре, да оставим географията. Какво сте приготвили от аритметиката?

– И аритметиката не много ясно... Дори отец протоиерейт може да потвърди... До живот ще се моля на бога... От сами Покров Богородичен се уча, уча се и... нищо не излиза... Остарял съм вече за умственост... Бъдете така милостиви, ваше високородие, накарайте ме вечно на бога да се моля за вас.

Върху миглите на Фендриков се появиха сълзи.

– Служих честно и безпорочно... Говея всяка година ... Дори отец протоиерейт може да потвърди... Бъдете великодушни, ваше високородие.

– Нищо ли не сте приготвили?

– Всичко съм приготвил, моля ви се, но нищо не разбирам... Скоро ще навърша шестдесетте, ваше високородие, къде мога вече да догоня науката? Бъдете милостиви!

– Вече и шапка с кокарда си поръча ... – каза протоиерейт Змиежалов и се усмихна.

– Добре, идете си!... – рече инспекторът.

След половин час Фендриков отиваше с учителите в кръчмата на Кухтин да пие чай и тържествуваше. Лицето му сияеше, в очите му светеше щастие, но постоянното почесване по тила показваше, че го измъчва някаква мисъл.

– Колко жалко! – мърмореше той. – Гледай ти каква глупост от моя страна!

– Но какво има? – попита Пивомедов.

– Защо учих стереометрията, щом като я няма в програмата? Та цял

месяц над нею, подлата, седях. Колко жалко!

1884

КРАЙ

© Христо Радевски, превод от руски

Антон Павлович Чехов
, 1884

Източник: <http://bezmonitor.com>

Сканиране: Тони

Антон П. Чехов, Разкази 1880–1886, Народна култура 1969

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1984>]